

Foto: Nikos Danilidis

Foto: Magnus Forslin

Vi besöker Ακροπολις nya museum

AV MAGNUS FORSLIN

KFAnytt

ATHEN. DEN VÄSTERLÄNDSKA civilisationens vagna, en gång medelhavets kulturella centrum. Idag – bullrigt kaotisk, planlöst projekterad, smogig, nedgången, möjligtvis en nödtvungen trampolin för en betydligt behagligare båtluft i det Egeiska havet. Längre var detta en nog så korrekt bild. Men den bör nog nyanseras något. Inför Olympiaden 2004 gjordes en imponerande kraftinsats för putsa upp staden så att den något så när minner om sin forna glans. Ett förnyingsarbete som ytterligare kom att förstärkas den 20 juni i år då Acropolis Nya Museum kunde slå upp sina dörrar helt och hållet för allmänheten. Ett lika imponerande, som omstritt byggnadsverk, och med vilket vi här skall stifta närmare bekantskap med.

Oavsett vad man tycker om det nya Acropolismuseets funktionalitet, estetik, placering, etc, måste man ändå imponeras av det monumentala intryck det ger, beläget i stadsdelen Makrygianni, endast 300 meter från det antika Acropolis.

Tidigare låg ett mindre museum uppe på själva platån strax öster om

Parthenon, diskret nedsänkt i klippan. En första upplaga började byggas strax efter det att Grekland fick en ny konstitution och blev demokratiskt land (1865). 1950 byggdes museet ut till följd av att samlingarna ökade i omfång genom alla nya fynd som gjordes i och omkring Acropolis. Ganska snart var även detta mu-

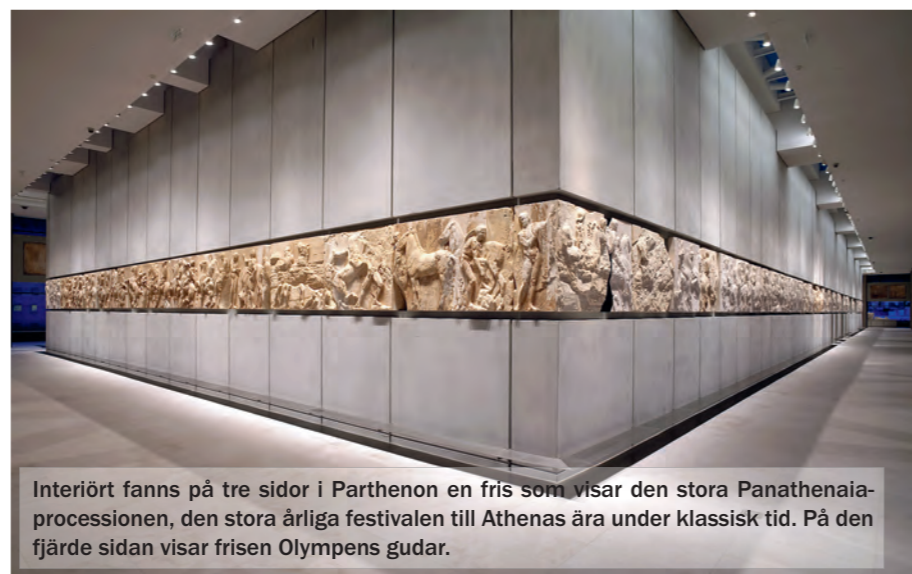

Foto: Nikos Danilidis

Interiört fanns på tre sidor i Parthenon en fris som visar den stora Panathenaia-processionen, den stora årliga festivalen till Athenas ära under klassisk tid. På den fjärde sidan visar frisen Olympens gudar.

Acropolismuseet kortfakta

Antal föremål: 4.000

Utställningsyta: 14.000 m²

Golvyta: 21.000 m²

Kostnad: 130 milj EUR

Byggnadsår: 2003-2007

Handikappanpassa? Ja, alla delar av museet är tillgängligt med rullstol. Det finns också särskilda parkeringsplatser för handikappade utanför.

seum alldeles för litet för att kunna härbärgera de antika konstskatterna, varför en arkitektstävling för ett helt nytt museum utlystes redan för 30 år sedan. Det vinnande förslaget kunde dock inte realiseras p g a att den mark som utgjorde en förutsättning för byggnadens konstruktion, inte kunde tas i anräkning.

Ytterligare vinnande förslag från tävlingar 1979 och 1989 skrinlades p g a nya fyndigheter som gjordes på de tilltänkta platserna.

Efter en fjärde tävlingsomgång vann den i New York verksamme arkitekten Bernard Tschumi som kunde presentera ett mycket elegant och genialt förslag: Muséet "svävar" ovanför de delvis ännu pågående utgrävningarna av fornkristna boplatser, och kan beskådas av besökarna genom glasgolv och öppna gårdar.

Ett annat krav som måste uppfyllas och som faktiskt var ett av de tunga skälen för ett nytt museum är att byggnaden måste tåla kraftiga jordbävningar. (Hela 10.0 på Richterskalan). Senast 1999 drabbades Athen av en mycket kraftig jordbävning (6.0 på Richterskalan), och en mängd ovärderliga artefakter blev då förstörda. Grekerna menar nu

Det nya muséet är i alla delar handikappanpassat med ramper, hissar, rulltrappor och tröskellösa breda passager. Propyléerna dvs entrén till Acropolis bara några hundra meter bort, är svårforcerad oavsett man har ett handikappad eller inte. Ett besök på Acropolis görs helst i samband med att det öppnar kl 08.00, då turistmasorna ännu inte kommit dit.

att man i och med det nya muséet också har underminerat engelsmännens fämsta argument för att behålla "Lord Elgin's Marbles" på British Museum, nämligen i ett konserverande syfte.

Lord Elgin's Marbles

Lord Elgin's Marbles är en imponerande samling pediment och metoper från bl a Parthenon, därför också kallade *Parthenons skulpturer*, införskaffades av Lord Elgin, skottsk adelsman och diplomat, under åren 1801-03. Han köpte dem av turkarna som då var ockupationsmakt och helt sonika högg ner dessa fantastiska reliefer från friser, gavelfält, mm.

1816 sålde han kollektionen till den Brittiska staten och under lång tid har dessa konserver utgjort ett mycket ömtåligt ämne i relationerna med Grekland. Den namnkunnige sångerskan och skådespelerskan Melina Mercuri, sedermera kulturminister, har kämpat hårt för att återbörda skatterna till Grekland.

Glas, betong och marmor

Bortsett från jordbävningar är också Athens famösa smog en eroderande faktor vad gäller stadens kulturella

Foto: Nikos Danilidis

Dansös från Dionysosteatern. Teatern är belägen på Acropolis sluttning

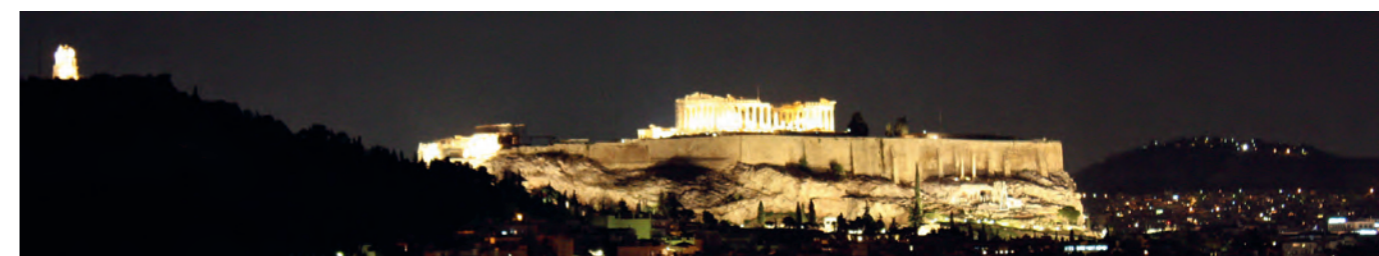

Foto: Magnus Forslin

arv. Men också detta har Tschumi beaktat vid ritbordet som kommit åt problemet genom filter och avancerade klimatanläggningar. Man har också försett museet med ett speciellt glas så att man skall kunna betrakta skulpturerna i naturligt ljus, utan att de utsätts för direkt soljus.

Glaset är också tillsammans med betong och marmor de nyckelelement som museet byggts av. Det ger ett ytterst sobert, enkelt och stilrent intryck som effektivt kontrasterar och framhåller de konstverk byggnaden ställer ut. Men detta har också givit upphov till en hel del kritik – ”här finns ju ingenting av antikens klassiska arkitektur!”. Men Tschumi försvarar sig med att det är poänglöst att efterapa 400-talets arkitektoniska briljans för konstruera en antik miljö. Det blir inte äkta. Så mycket bättre att försöka skapa en byggnad som motsvarar Parthenons perfektion men med 2000-talets estetik och teknik. Däremot vill Tschumi återanvända den klassiska arkitekturens matematiska exakthet och harmoniska proportioner.

Det är också lätt att ge Tschumi rätt; tack vare glas i tak och golv, atrium genom etage och balkonger, kan besökaren uppleva samma känsla av svidlande storslagenhet som när

De berömda karyatiderna som håller upp taket på erechteion. Originalen, nedan, finns numera på muséet, och templet har ersatts med kopior

Foto: Magnus Forslin

man passerar Beuleporten och drabbas av de instörtande Propyleerna (ingången till Acropolis), eller vid den första anblicken av Parthenon när man väl kommit upp på klippan.

Inget annat museum har tidigare anpassats så för att utnyttja det naturliga ljuset. Det gör också att föremålen uppfattas olika vid olika tidpunkter under dagen.

Foto: Nikos Daniilidis.

En kort rundvandring

Acropolis nya museum består i huvudsak av tre etager, och två halvplan, där det ena som ligger mellan etage 2 och 3 har butik och café med en stor terrass med utsikt över Akropolis. Schematiskt är byggnaden uppdelad i bas, mitt och överdel, där varje del är byggd och anpassad för vad som där skall ställas ut.

Själva utställningsdelen av det första etaget är sluttande och skall föra tankarna till Acropolis klippssidor. Här finns utvalda artefakter i väggarna och skulpturer på pedistaler. Stigningen slutar i nästa etage som visar de arkaiska föremål och statyer som hittats på och omkring klippan, dvs artefakter som är från 600-talet fram till slutet av de persiska krigen 480/479 f. kr. Eftersom samtliga skulpturer står likt en pelarskog i utställningssalarna kan man betrakta dem från alla sidor, vilket tidigare inte har varit möjligt.

Etage 3 är förmodligen det plan som gör störst intryck. Planet har försiktigt, likt Rubiks kub, vridits i 23 grader i förhållande till resten av byggnaden för att på så vis kunna ligga parallellt med Parthenon i exakt samma vinkel. Parthenons fantastiska rektangulära fris har rekonstruerats och löper runt en inomhusgård med samma proportioner som den egentliga ”cellan” för att kunna beskådas på nära håll. Man har gjort rekonstruktioner av de stycken av frisen som finns på British Museum, och även i Louvren.

Enbart frisen motiverar, trots sin ofullkomlighet, en resa till Athen. ★

Originalkaryatiderna från Erechteion ovan

Foto: Nikos Daniilidis.